

מדת בדת

לע"נ הגאון רבי עקיבא בן ר' שמואל עהרנפלד זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 158 פרשת עקב תשע"ה

נדרים עה-פא

שיעון חזק חיוני בדרך קצרה

שלכשיטמא יטהר מיד, משמע שלר"א חל מיד ובטל, ויש לדחות שהחכמים לא ירדו לסוף דעתו של ר"א והם טענו לו ממ"נ אם אתה סובר שלא חל כלל יש לפרוך ממקוה שלא מציל מליטמא, ואם אתה סובר שחל ובטל יש לפרוך מכלי שאי אפשר להטבילו שיטהר מיד כשהוא נטמא, ויש להוכיח מהמשך הברייתא שר"א אומר שאם זרעים טמאים שזרעם נטהרו ק"ו שהזרוע לא נטמא כלל א"כ משמע שהוא בא להוכיח שלא חל כלל.

לכאורה משמע שלרבנן לא דורשים ק"ו שלא יחול, ולכאורה בברייתא כתוב שלא ימכור אדם בתו נערה מק"ו שאם המכורה כבר יצאה זו שלא נמכרה ודאי לא תמכר, **עמוד ב** ויש לומר שאמנם תמיד יש ללמוד מק"ו אך כאן יש גזירת הכתוב אישה יקימנו ואישה יפרנו שמה שבא לכלל הקם בא לכלל הפר ומה שלא בא לכלל הקם לא בא לכלל הפר.

משנה ניתן להפר נדר כל היום ויש בזה קולא וחומרא, שאם נדרה בליל שבת יכול להפר כל הלילה וביום עד חשיכה, אך אם נדרה קודם חשיכה יכול להפר רק עד חשיכה שאם החשיך כבר לא יכול להפר. **גמרא** בברייתא מובא שלת"ק הפרת נדרים כל היום ולר' יוסי בר' יהודה ולר"א בר"ש מפירים עד מעת לעת, ת"ק למד מהפסוק ביום שמעו, ור' יוסי ור"א למדו ממה שכתוב מיום אל יום ות"ק לומד מזה שאם היה כתוב רק ביום שמעו היה ניתן להפר רק ביום ולא בלילה ומי שלומד מיום אל יום לומד מביום שמעו שלא אומרים שיפר רק ביום שכנגד הנדר כגון מיום ראשון ליום ראשון, קמ"ל ביום שמעו שרק באותו יום עד מעת לעת.

ר"ש בן פזי אומר בשם ריב"ל שאין הלכה כר' יוסי ור"א, לוי רצה לפסוק כמו התנאים הללו אך אמר לו רב שר' חייא לא פסק כמותם. **חייא בר רב** היה מתיר נדרים גם כשהוא זרק חיצים, ורבה בר רב הונא היה יושב וקם בהתרת נדרים ולא היה מדקדק בדבר.

דף עז שנינו שיכולים להפר נדרים בשבת, וכן מותר להשאל על נדר לצורך שבת, והסתפקו אם מותר להשאל על נדר בשבת רק לצורך שבת או אפילו שלא לצורך שבת, ויש להוכיח מברייתא שהביא רב זוטי אצל רב פפי שלא מפירים נדר בשבת אלא לצורך שבת, ורב אשי מקשה ממשנתנו שאם נדרה עם חשיכה מפר לה עד חשיכה, ואם נאמר שמפר רק

דף עה יש ראייה לר' אמי ממה שכתוב בברייתא שלר"ע לא חילקו בין עשה מאמר ללא עשה מאמר, משמע שהוא שמע מר"א שמדובר בעשה בה מאמר, וכן ממה שכתוב ברישא שכשנכנסה לרשותו גמרה לו ובלי קידושין מה שייך שגמרה לו וא"כ מדובר שעשה בה מאמר.

מה שכתוב בברייתא שלר"ע נדרים כשאר דברים, ביאר רבא שר"ע אומר האם אתה מודה שלא חייבים סקילה כנערה המאורסה אפילו במאמר, ורב אשי מדייק ממה שר"ע אומר שהיבמה אינה גמורה ליבם כמו ארוסה לאישה משמע שהכוונה לענין חיוב סקילה.

משנה האומר לאשתו שהנדרים שתדרי מהיום עד שאבא ממקום פלוני יהיו קיימים אינו קיום, ואם אמר יהיו מופרים, לר"א מופר, ולחכמים אינו מופר, ואמר ר"א שאם יש בכוחו להפר מה שכבר בא לכלל איסור ק"ו שיפר מה שעדיין לא אסרה, אמרו חכמים שכתוב בפסוק אישה יקימנו ואישה יפרנו שמה שבא לכלל הקם בא לכלל הפר ואם לא בא לכלל הקם לא בא לכלל הפרה. **גמרא** הסתפקו לדעת ר"א שמועיל הפרה קודם הנדר האם לא חל כלל או שחל ובטל מיד, **עמוד ב** ונ"מ כשמישהו אחר התפס נזירות בנדר שלה שאם לא חל כלל א"כ לא נתפס, ואם חל ובטל א"כ נדר של אחר נתפס בנדרה, ולכאורה יש לדייק מדברי ר"א ק"ו שלא יחול מה שלא בא לכלל איסור משמע שלא חל כלל, ויש לדחות שלא כתוב אינם באים אלא שלא באו אך הם יחולו ויתבטלו, ולכאורה יש להוכיח ממה שטען ר"א בברייתא שאם לגבי עצמו שאינו מפר נדרו אחר שנדר בכל זאת מועיל גילוי שיפר נדרו קודם שנדר, א"כ ודאי שמועיל לגבי אשתו קודם שנדרה, ואם הוא למד מנדר עיצמו א"כ כמו שלגבי עצמו ודאי הכוונה שלא חל כלל מתחילה ה"ה לגבי אשתו, ויש לחלק שלגבי עצמו לא חל ולגבי אשתו חל ובטל, ולכאורה יש להוכיח ממה שטענו לדברי ר"א שיותר קל להתבטל מה שלא חל ממה שכבר חל, שיש ללמוד ממקוה שמטהר הטמא אך אין מציל טהור מליטמא כשיש שם טומאה, אדם שאינו מטהר טמאים ודאי לא יציל מלהטמא א"כ משמע שלר"א לא חל כלל,

דף עז אך מהסיפא יש להוכיח להפך, שאמרו לר"א שאם מטבילים כלי טמא לטהרו האם יטבילו כלי

והנדר בטל מאליו, ור' יוחנן מוסיף שצריך לבטל בלבו, ושנינו בברייתא שלב"ש בשבת מבטל בלבו ובחול מוציא בשפתיו, ולב"ה בין בשבת בין בחול מבטל בלבו ואין צריך להוציא בשפתיו.

ר' יוחנן אומר שבעל שהפר בלשון שחכם מתיר, או חכם שהתיר בלשון שבעל מפר אינו הפרה והתרה ולומדים מהפסוק זה הדבר שחכם מתיר ובעל אינו מתיר שלא נאמר שאם חכם שאינו מפר מתיר בעל שמפר ק"ו שיתיר,

דף עח והתורה אומרת זה הדבר שרק חכם מתיר ובעל אינו מתיר, ובברייתא אחרת שנינו שבעל מפר וחכם אינו מפר שלא נאמר שאם בעל שאינו מתיר מפר חכם שמתיר ק"ו שיפר והתורה אומרת זה הדבר שרק בעל מפר וחכם אינו מפר, ועוד לומדים מזה גזירה שוה לשחוטי חוץ שכמו ששם זה נאמר לאהרן ולבניו ולכל ישראל כך פרשת נדרים נאמרה לאהרן ובניו ולכל ישראל, וכמו שפרשת נדרים נאמרה לראשי המטות כך פרשת שחוטי חוץ נאמרה אף לראשי המטות, ואמר רב אחא בר יעקב שבפרשת נדרים באים לרבות שמועיל גם ג' הדיוטות להתיר ולא צריך רק ראשי המטות, ומה שכתוב ראשי המטות זה בא ללמד שמומחה יכול להפר אפילו ביחיד, ומה שנאמר ראשי המטות בשחוטי חוץ אמר רב ששת שזה בא ללמד שיש שאלה בהקדש ולב"ש שאין שאלה בהקדש לא לומדים גזירה שוה זה הדבר לשחוטי חוץ והפסוק זה הדבר בפרשת נדרים בא ללמד שרק חכם מתיר ולא בעל, ורק בעל מפר ולא חכם, ומה שכתוב זה הדבר בשחוטי חוץ מלמד שחייב רק על שחיטת חוץ ולא על מליקת חוץ, וב"ש למדו שג' הדיוטות מתירים מהפסוק שכתוב לפני פרשת נדרים וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל.

שנו בברייתא שלר' יוסי הגלילי נאמר שם רק שאר מועדים ולא שבת בראשית ולבן עזאי רק פרשת מועדים נאמרה לכל ישראל ולא פרשת נדרים, וברייתא זו היתה קשה לרב אסי בר נתן ובא לנהרדעא לפני רב ששת שיסביר לו ולא מצאו ובא אחריו למחוזא והוא שאל את רב ששת שבפרשה הזו כתוב להדיא שבת, ועוד שגם פרשת נדרים סמוכה לה, וביאר רב ששת שמועדי ה' תלויים בקידוש ב"ד ושבת בראשית אינה צריכה קידוש ב"ד, ודוקא מועדים צריכים מומחים ואילו בנדרים מספיק ג' הדיוטות, ומה שכתוב שמומחה אמר אל ראשי המטות אמר רב חסדא שזה בא לומר שמומחה מתיר אפילו יחיד.

לצורך שבת א"כ גם בתוך היום אינו יכול להפר מה שאינו צורך שבת, ויש לומר שזה תלוי במחלוקת אם ההפרה היא כל היום או מעת לעת שאם מפר כל היום א"כ ודאי יכול להפר גם מה שאינו צורך שבת כי אם לא יפר יפסיד את זמן ההפרה, אך אם יכול להפר מעת לעת א"כ גם אחר חשיכה אינו מפסיד את הזמן להפרתו ויכול להפר רק מה שהוא צורך לשבת עצמה.

הסתפקו בדברי המשנה בשבת שנשאלים לנדרים שהן צורך השבת האם גם כשלא היה פנאי לשאול קודם שבת או רק כשלא היה פנאי לכך קודם שבת, ויש להוכיח ממה שהזדקקו להתיר לבנו של רב זוטרא בר רב זעירי גם בנדרים שהיה פנאי להפר מבעוד יום.

רב יוסף חשב לומר שבשבת נשאלים על נדר רק ביחיד מומחה ולא בג' הדיוטות כי זה נראה כמו דין, אמר אביי כיון שמתירים גם בעמידה ובלילה ובקרובים זה לא נראה כמו דין.

רב אבא אומר בשם רב הונא בשם רב שמפירים נדרים בלילה, ולכאורה כתוב במשנתנו שנדרה בליל שבת יפר בליל שבת ויומו, ויש לומר שרב אמר שנשאלים לנדר בלילה, ור' אבא אמר לרב הונא האם כך אמר רב אמר לו שהוא שתק אמר לו האם אמרת ששתק או ששתה, ויש לפשוט ממה שאמר רב איקא בר אבין שרב נזקק לרבה להתיר לו עמוד ב בקיתון של ביהמ"ד עומד ביחיד ובלילה, וכן אמר רבה בשם ר"נ שנשאלים עומד יחיד ובלילה ובשבת ובקרובים, ואפילו היה לו פנאי מבעוד יום, ולכאורה במסכת עירובין מובא מעשה שר"ג ירד מחמור והתעטף וישב כדי להתיר נדר, ויש לומר שר"ג סובר שפותחין בחרטה שצריך לעקור את הנדר מעיקרו ולכן צריך לעיין בו, ור"נ סובר שאין פותחים בחרטה ולכן ניתן להתיר מעומד, ורבא אמר לר"נ ראה ת"ח שבא מא"י ואומר שחכמים נזקקו להתיר לבנו של רב הונא בר אבין ואמרו לו לך בקש רחמים על נפשך שחטאת שרב דימי אחי רב ספרא שנה שהנודר נקרא חוטא גם כשהוא מקיים את הנדר, ורב זביד למד את זה מהפסוק וכי תחדל לנדר לא יהיה בך חטא משמע שאם לא חדלת יש בך חטא.

האומר לאשתו כל נדרים שתדרי אי אפשר שתדורי או שאמר אין זה נדר אינו מועיל להפרה, ואם אמר יפה עשית ואין כמותך ואם לא נדרת מדירך אני, בכל לשונות אלו זה נחשב הקמה.

לא יאמר אדם בשבת מופר לך ובטל לך כדרך שאומר בחול אלא אומר לה טלי ואכלי טלי ושתי

אחרת ואם אמרה פירות חנוני זה עלי אינו יכול להפר, אך אם פרנסתו רק ממנו לר' יוסי יכול להפר. **גמרא** משמע במשנה שבעל מפר רק נדרי עינוי נפש ואינו מפר מה שאינו עינוי נפש אך יש ברייתא שאומרת שלומדים מהפסוק בין אב לבתו בין איש לאשתו שמפר נדרים שבינו לבינה, ויש לומר שנדרים של עינוי נפש יכול להפר לעולם אך נדרים שאינם של עינוי נפש אך הם בינו לבינה הפרתו מועילה כל עוד היא תחתיו, וכשיגרש אותה יחול הנדר בנדרים שאין בהם עינוי נפש אך ביש בהם עינוי נפש לא חל הנדר, ומשמע שנדרים שאין בהם עינוי נפש חלים כשמגרש אותה, אך מבואר במשנה שלר' יוחנן בן נורי יכול להפר שמא יגרשנה ותהיה אסורה לו משמע שההפרה חלה אם הפר קודם גירושין, וצריך לומר שהפרה מועילה בכל הנדרים אך נדרי עינוי נפש מפר בין לעצמו בין לאחרים ומה שאין בו עינוי נפש מפר רק לעצמו ולא לאחרים, וכך הביאור במשנה: ואלו נדרים שהוא מפר בין לעצמו בין לאחרים נדרים שיש בהם עינוי נפש.

בדברי המשנה כשנדרה אם ארחץ יש לדון אם מדובר שנדרה קונם פירות העולם עלי אם ארחץ א"כ לא צריך הפרה כי יכולה לא לרחוץ ואז לא יאסרו עליה הפירות, ועוד שבמקרה כזה לא שייך מה שאומר ר' יוסי שזה לא נדרי עינוי נפש כי הרי אם היא תרחץ יאסרו עליה פירות העולם,

דף פ ואם מדובר שהיא אמרה קונם הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ, לכן הוא צריך להפר לה כי אם היא תרחץ א"כ יאסר עליה הנאת רחיצה לעולם, ואם היא לא תרחץ יהיה לה ניוול, ור' יוסי סובר שהיא יכולה לא לרחוץ ולא חששו לניוול כשאינה רוחצת, אך לפ"ז ר' יוסי צריך לומר בתנאי זה אין עינוי נפש, אלא מדובר כשהיא אמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם ארחץ היום, ור' יוסי סובר שניוול של יום אחד אינו ניוול, **עמוד ב** ועד כאן מבואר כשנדרה אם ארחץ, ויש לדון כשנדרה אם לא ארחץ שאם הכוונה שהיא אמרה שתאסר הנאת רחיצה עליה לעולם אם לא תרחץ היום א"כ אינה צריכה הפרה כי יכולה לרחוץ באותו יום, ורב יהודה מבאר שהיא אמרה הנאת רחיצה עלי לעולם אם לא ארחץ במי משרה, ולפ"ז מה שהיא אומרת בהמשך אם אתקשט אם לא אתקשט אם כוונתה שהיא תרחץ בנפט א"כ זה לכלוך

ומדוע היא קוראת לזה קישוט, ורב יהודה מבאר שהיא אומרת הנאת רחיצה לעולם עלי אם ארחץ היום ושבועה שלא ארחץ או שהיא אומרת הנאת

רב חנינא אומר שבעל ששותק כדי להקניטה שלא תדור יותר יכול להפר אפילו אחרי עשרה ימים, ורב מקשה שכתוב במשנה שמתי שנינו שבמת הבעל התרוקנה רשותו לאב, כשלא שמע הבעל או ששמע ושתק או ששמע והפר ומת באותו יום, אך אם שמע וקיים או ששמע ושתק ומת למחרת אין האב יכול להפר, משמע שמדובר גם בשתק כדי להקניט ובכ"ז זה כהקמה, ויש לדחות שמדובר בשותק על מנת לקיים, אך לכאורה זה נכלל בשמע וקיים, ויש לומר שמדובר בשתק סתם, ורב חסדא מקשה מברייתא שיש חומרא בהקמה מהפרה ויש חומרא בהפרה מהקמה,

דף עט יש חומרא בהקמה ששתיקה מקיימת ואינה מבטלת וכן אם קיים בלבו זה קיום אך הפרה בלב אינה הפרה, ואם קיים אינו יכול להפר ואם הפר אינו יכול לקיים, וכתוב ששתיקה מקיימת משמע אפילו שתיקה כדי להקניט, ויש לדחות שמדובר רק בשותק כדי לקיים ולכאורה זה כבר כלול במה שמועיל קיום בלב, אלא מדובר בשותק סתם ומצאנו בברייתא הזו חומרא בקיום, והפרה חמורה שעל הקמה יכולים להשאל ואין אפשרות להשאל על הפרה, **רב כהנא** מביא ראיה מברייתא מפורשת שמה שכתוב ואם החרש יחריש לה הכוונה בשותק כדי להקניט ולא מדובר בשותק כדי לקיים כי כבר כתוב כי החרש לה, וא"כ ממה שכתוב ואם החרש יחריש לומדים שגם בעל מנת למיקט זה נקרא הקמה, ואין לומר שהפסוק מדבר בשותק סתם כי יש פסוקים מיותרים, **ורבא** מביא ראיה מהמשנה שאומרת שאם נדרה עם חשיכה מפר לה עד לפני חשיכה שאם לא הפר והחשיך אינו יכול להפר ולכאורה מדוע זה לא יהיה כשותק כדי להקניט אלא שבכל מקרה כשותק זה כקיום, **רב אשי** מביא ראיה ממה שכתוב בברייתא שאם אמר יודע אני שיש נדרים אך איני יודע שניתן להפר יכול להפר ואם אמר יודע אני שניתן להפר אך איני יודע שזה נדר, לר"מ לא יפר ולחכמים יפר, ולכאורה גם לר"מ יוכל להפר שזה לא יותר גרוע משותק כדי להקניט, ומוכח שבכל מקרה כשלא מפר חל הנדר.

פרק ואלו נדרים

משנה אלו נדרים שהבעל מפר: דברים שיש בהם עינוי נפש כגון שנודרת אם ארחץ ואם לא ארחץ, אם אתקשט ואם לא אתקשט, **עמוד ב** ר' יוסי סובר שזה לא נקרא עינוי נפש, ונדרי עינוי נפש הם: שאמרה קונם פירות העולם עלי יכול להפר ואם אמרה קונם פירות מדינה זו עלי יכול להביא לה משל מדינה

וורדימוס בן ר' יוסי שאל אותו מדוע נעדרת אמר לו שאיני מביין את טעמו של אביך ואיך אבוא, אמר לו מה היה קשה לך אולי אדע לאשיב לך, אמר לו מדוע ר' יוסי אמר שכביסת העיר קודמת לחיי אחרים אמר לו שכתוב בפסוק ומגרשי הערים יהיו לבהמתם וחיייתם שאין לומר שהכוונה לחיה כי חיה בכלל בהמה, אלא הכוונה לכביסה שיש בה צער של העפרורית.

הסתפקו לדעת ר' יוסי האם יכול להפר בנדריים שבינו לבינה, ולכאורה יש לדייק ממה שאמר ר' יוסי אין אלו נדרי עינוי נפש משמע שהם נחשבים לדברים שבינו לבינה, ויש לדחות שהוא אמר את זה לדעת חכמים שלדעתו זה לא נקרא בינו לבינה, אך לדעתם שידודו לו שזה לא נקרא עינוי נפש, ורב אדא בר אהבה סובר שלר' יוסי מפר בדברים שבינו לבינה, ולרב הונא אינו מפר, **עמוד ב** שלא מצאנו שועל שנכשל ומת בעפר פיר, וא"כ גם הבעל מתרגל ואינו חושש לנימא, וישנה ברייתא כדעת רב אדא שדברים שיש בהם עינוי נפש מפר גם במה שלא בינו לבינה וכשאין עינוי נפש מפר רק בינו לבינה ולא בינה לבין אחרים, שאם אמרה קונם פירות עלי יפר ואם אמרה קונם שאיני עושה לפי אבא ואביך ואחי ולא אתן תבן לפני בהמתך ומים לבקרך לא יפר ואם אמרה שלא אכחול ולא אפקוס ולא אשמש מטתי יפר שזה בינו לבינה, ואם אמרה שלא אציע מטתך ולא אמזוג לך כוס ולא ארחץ פניך ידך ורגלך א"צ להפר ולר"ג יפר שכתוב לא יחל דברו, ועוד לומדים מפסוק זה שחכם לא יפר נדרי עצמו, ור' יוסי הוא הסובר שלא אכחול ולא אפקוס זה בינו לבינה וכתוב להדיא שמפר.

מה שכתוב בברייתא שלא אשמש מטתך יפר, לכאורה אם אמרה הנאת תשמישך עלי ודאי לא צריך להפר לדעה זו כי היא משועבדת לו אלא כשאמרה הנאת תשמישך עלי כדברי רב כהנא שאם אמרה הנאת תשמישי עליך כופה עליה ומשמשותו ואם אמרה הנאת תשמישך עלי יפר כי לא מאכילים לאדם דבר האסור לו, הברייתא שאומרת שדברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אין להתירם בפניהם שכתוב לא יחל דברו, או שלומדים מזה שחכם לא יפר נדרי עצמו, זה כדעת ר"ג שגם דבר שאינו דיבור ממש אסור.

רבא הסתפק האם תשמיש המטה נקרא עינוי נפש או דברים שבינו לבינה, ור"נ רצה לפשוט מהמשנה שאומרת שאם אמרה נטולה אני מהיהודים יפר חלקה ומשמשת אותו ואסורה על כל היהודים,

קישוט עלי לעולם אם אתקשט היום ושבועה שלא אתקשט, ורבינא הקשה לרב אשי שלפ"ז יש לשנות במשנה אלו נדרים ושבועות, אמר לו רב אשי שאכן יש לשנות אלו נדרים ושבועות, או שבאמת שבועות בכלל נדרים כמו ששינונו כנדרי רשעים נדר בנזיר וקרבן ושבועה.

משמע במשנה שלרבנן כשאינה רוחצת זה עינוי נפש, ולכאורה יש להקשות ממה שנאמר ביו"כ שאף שנאסר בה' עינויים חייב כרת רק על אכילה ושתייה ואם נאמר שמניעה מרחיצה היא עינוי א"כ גם על רחיצה יתחייב כרת, ורבא מבאר שחייב כרת ביו"כ הוא רק על מה שעינויו ניכר מיד ורק באכילה ושתייה העינוי ניכר מיד, ואילו ברחיצה אין העינוי ניכר מיד, אך לגבי נדרים התורה אומרת לענות נפש והיינו כל דבר שמביא לידי עינוי וגם מניעה מרחיצה מביא לידי עינוי.

הקשו לדעת ר' יוסי ממה שכתוב שמעיין של בני העיר ותלוי בו חייהם או חיי אחרים חייהם קודמים ואם תלוי בו בהמותם של בני העיר ושל עיר אחרת בהמתם קודמת, ואם תלוי בו כביסתם של בני העיר ושל עיר אחרת כביסתם קודמת, ואם תלוי במעיין חיי אחרים וכביסתם חיי אחרים קודמין, ולר' יוסי כביסתם קודמת לחיי אחרים, ולכאורה קשה שאם סובר רק יוסי שיש צער במניעתה,

דף פא ברחיצת כל הגוף ודאי יש צער במניעתה, ויש לומר שאכן בכביסה יש צער יותר ממניעת רחיצת כל הגוף כדברי שמואל שהעפרורית שיש בראש כשלא מתרחצים גורמת לעוורון והעפרורית שיש מבגדים לא מכובסים מביאה לידי שעמוממיתא שזה שגעון, ועפרורית שיש בכל הגוף מביאה לידי שחין וכיבים וא"כ מניעת כביסה היא החמורה ביותר, ושלחו מא"י שיש להזהר מהעפרורית, ויש ללמוד תורה בחבורה, ויש להזהר בבני עניים שמהם תצא תורה שכתוב יזל מים מדליו, ומה שלא מצוי בת"ח שיצאו מבניהם ת"ח לרב יוסף כדי שלא יאמרו שהתורה היא ירושה להם, לרב ששת בר רב אידי כדי שלא יתגאו על הציבור, לרב אשי מפני שהם קוראים לאנשים חמורים, ולרבינא מפני שאינם מברכים בתורה תחילה, שרב יהודה דרש בשם רב בפסוק מי האיש החכם ויבן את זאת ששאלו דבר זה לחכמים ולנביאים ולא פירושוהו, עד שהקב"ה בעצמו פירשה שכתוב ויאמר ה' על עזבם את תורתי ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה ולכאורה זה כפל שלא שמעו ולא הלכו, ורב ביאר שלא בירכו בתורה תחילה. **איסי בן יהודה** לא הגיע ג' ימים לשיבת ר' יוסי,